

Theologiae Moralis Super Decalogum Seu Decem Dei Præcepta Pars ...

Tractatus V. Ad Præcepta II. Tabulæ De Delictis Contra Justitiam, Seu
Injusta læsione Proximi in Bonis Animæ, Vitæ seu Corporis, Famæ,
Fortunæ & c. Ac Restitutione Inde Debita

Sporer, Patricius

Salisburgi, 1713

Appendix. Crimina falsa, falsificando aliquid &c.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-60167](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-60167)

APPENDIX

Crimina falsi.

SUMMARIUM.

158. *Crimen falsi quid?*
159. *Quadrupliciter committitur, falsificando I. rei,*
160. *II. Instrumenta, (testamentum, codicillum, chyro-*
graphum)
161. *III. Litteras; imitando, aperiendo &c. Casus nota-*
bilis 162.)
163. *IV. Monetas.*
164. *Quæ omnia sunt mortalia ex genere suo,*
165. *Cum obligatione restituendi damna inde illata.*

ASSERTIO X.

157 **C**rimen falsi est perversio veritatis cum dolo & alterius jacturâ: quoad materiam præsertim hoc septimum Præceptum concernentem, quadrupliciter potissimum committitur: Falsificando rei, instrumenta, litteras, monetas; omnia mortalia ex genere suo: cum obligatione restituendi damna illata vel inde secuta proximo. Est tota nimis certa apud omnes.

§. I.

Est perversio veritatis cum dolo, & alterius jactura.

158 **C**rimen falsi tria essentialiter includit, veritatis persionem: dolum operantis: damnum alteri inde proveniens. Res clara erit in Exempla mox afferendis: & quia illud damnum plurimumque est in bonis fortunæ, ut patebit iisdem

exm.

exemplis, ideo hoc crimen communiter refertur ad septimum Præceptum: si verò esset damnnum in bonis corporis, ut si Judex pro reo necando clam dimisso substitueret alium innocentem &c. ad quintum: in bonis famæ, ad octavum præceptum referendum esset, uti sunt crimina falsi eorum, qui falsum testimonium proferunt, testem falsum in judicio producunt, Judicem corumpunt: item Advocati partis suæ causam parti adversæ prodentes. *Lege I. & sequentibus ff. de crimine falsi.* Nunc sistendo in materia septimi Præcepti.

§. II.

Quoad materiam quadrupliciter potissimum committitur.

I. Crimina falsi falsificando *res* committunt. 159
 I. Venditores, qui falsis vel falsatis ponderibus, & mensuris utuntur, aut materiam adulterinam minùs utilem mercibus admiscunt. II. Qui alienum partum alicui supponit. III. Qui signum adulterinum facit, vel sculpsit. *L. penult. ad legem Corneliam de falsis.*

II. Crimina falsi falsificando *instrumenta*, com. 160
 mittunt, qui testamentum, codicillum, chyrographum, aliudve instrumentum, vel scripturam immutant, supprimunt, lacerant, rasurâ falsant, signum amoveant. Item qui ejusmodi instrumenta adulterina confingunt, & pro veris supponunt. *L. cit. ff. & cap. ad legem Corneliam de falsis.*

Sed quæstio hic delicata incidit, utrum, amissa

scripturâ, instrumento, chyrographo de hæreditate, nobilitate, legitimatione, & maximè de debito aliquo magni momenti &c. liceat similem novam scripturam conficere in suum commodum tantum citra alterius injuriam: aut si quis conveniatur de mutuo accepto, vel alio debito, quod jam legitime solverat, sed aliter probare non potest, liceat instrumentum factæ solutionis confingere sine crimine falsi? *R.* Simpliciter non licere. Ita ex communi Layman. *lib. 3. tract. 3. cap. 4. num. 1.* Ratio est: quia licet non sit crimen falsi contra justitiam particularem, & commutativam, quia nemini jus suum læditur, unde nec aliqua restitutionis obligatio inde contrahitur: est tamen crimen falsi contra virtutem veritatis, & justitiam legalem: est enim mendacium ex se periculosum Reipublicæ; unde & legibus severè prohibetur: & cum prohibitio justa sit, etiam in conscientia obligat. Neque urget ratio proprii damni evitandi, cum talis jure possessionis se tueatur, & probatio adversario incumbat. Quamvis in his bona fides facile à mortali excusare possit, præsertim verè urgente damno proprio.

161 III. Crimina falsi falsificando litteras committuntur non tantum, etsi principaliter, imitando alterius manum, vel chyrographum *L. quid sit ff. ad Legem Juliam*; sed etiam ab eo, qui alienas litteras dolosè aperit, & legit, cum ejusdem, vel tertii damno, & injuria: & si litteræ fuerint Papales, incurritur excommunicatio reservata tummo Pontifici non tantum in Bulla Cœnæ, sed etiam

etiam in jure communi *cap. ad falsariorum de
crimini falsi*. Et si in Religionibus litteræ sint à Su-
periore ad subditos, aut vicissim, est casus reserva-
tus in decreto Clementis VIII. Dico autem, qui
dolosè aperit. Secus si casu fiat, aut justa causa
aperiendi subsit; ut jure belli, aut justæ defensionis
gratiâ contra inimicum insidias molientem, ut no-
tat Navarr. *cap. 18. num. 53.* aut si Magistratus,
Prælatus, Paterfamilias suspicentur, aliquid mali
patrâdi in litteris contineri: aut quando Religio-
nis status licentiam aperiendi litteras Regula-
rium Prælo tribuunt, ut ferè in omnibus Reli-
gionibus fit.

Occurrit hic rursus scrupulus. Quid si aliquis
litteras alicujus momenti, quas multum refert se-
cretas esse, in publicum abjiciat laceratas: alius
verò reperta & collecta fragmenta legit in suum
commodum, seu inde sibi prospicit: peccabitne
talis crimine falsi, vel aliter? Casus singularis con-
tingit Venetiis. Mercator acceptas litteras ex Ori-
ente significantes de futura penuria aromatum,
laceratas abjecit, has repertas collegit alius mer-
cator, & statim copiam aromatum coëmendo il-
lum prævenit, eique lucrum eripuit. Quæritur
utrum injuriam illi intulerit? *ry. negativè cum
Sylvestro V. emptio, & Laym. cit. cap. 4. num. 4.*
Ratio est: quia mereator cum litteras laceratas ab-
jecit, & verè pro derelictis habuit, hoc ipso omni-
bus colligendi, legendi, & in suum commodum
utendi potestatem fecisse censendus est. Et re-
ctè dixit Sylvester cit. *Si quis litteras in publicum*
Bbb § abje-

abjectas legit solùm, ne sciat, curiositas est, si ut sibi provideat, commodisque suis studeat, humana non vitiosa prudentia est. Quod si abiciens inde damnum incurrat, sibi imputet. Tenebitur tamen talis ex Charitate, imò etiam ex justitia ejusmodi litteras apertas non ostendere aliis, quos intelligit, eã notitiã ufuros esse in damnum injustum alterius; maximè, si alterius fama inde patiatur. Quemadmodum si Titio hominem querenti ad necem injustam, tu locum ostendas, ubi latitet, homicidio cooperari censeberis.

163 IV. Crimina falsi falsificando monetas committunt. I. Qui monetas etiam synceras cudunt, non habentes auctoritatem *L. 1. & 2. Cap. de falsa moneta.* Quia nimirum usurpat jus Principis cum ejus injuria, & damno; inde enim efficitur, ut ejus monetæ non tanto numero expendantur. II. Qui falsam monetam cudunt, utpote materiam adulterina, vel pondere iniquo. III. Qui de justo pondere monetæ detrahunt abscindendo, radendo *L. quicumque ff. ad legem Corneliam.* Adhuc Laym. *cit. cap. 5. n. 5.* etiam id, quod justum pondus monetæ excedit, privata auctoritate abscindentes peccare, & ut falsarios puniri posse; Quia monetæ publicæ privata auctoritate detrahit cum damno Communitatis, quæ, cum æquè sint multæ monetæ deficientes, quàm excedentes in pondere, injustè illo ab alio privatur. IV. Qui adulterinæ materiæ nummos cupreos, stanneos, plumbeos tingunt, ut appareant aureæ, vel argenteæ *L. cit. quicumque.* Quòd si tamen quis monetam publicam

publica auctoritate cusam admixto cupro, quo apparente non libenter recipiuntur, argento vivo, vel sale madefactam illiniat, ut facilius expendat, non erit damnandus peccati saltem gravis: ut notat Laym. *ibid.*, V. etiam qui falsas monetas cupreas, stanneas &c. scienter expendunt, non obstante, quod antea & ipsi iis ab aliis decepti fuerint. Excommuni Navarr. *cap. 16. num. 167.* apud Laym. *cit. num. 6.* Quia nemo debet damnum proprium resarcire cum novo damno alterius innocentis. Quin etiam, si quis ignoranter seu bona fide dederit alteri, tenetur tamen ei ad restitutionem, qui læsus fuit, ut habet communis doctrina. At quid si quis nummum adulterinum v. g. talem plumbeum alteri donet, vel det, quem scit eo animo accipere, ut alterum decipiat? *¶* Eum peccare, eo quod cooperetur ad falsationes multas inde secuturas, saltem peccatō scandali, non item iniustitiæ, nisi ita cooperatus esset ad aliquem decipiendum.

§. III.

Omnia mortalia ex genere suo.

Nimirum & ratione falsitatis perniciosæ Rei-164 publicæ, & ratione damni injustè illati proximo; cum dolosam iniustitiam contineat. Adde, aut saltem ratione inobedientiæ, ut si Religiosus falsificet sigillum Prælati ad evagandum extra Monasterium: casus reservatus in supra dictis. Dico tamen *ex genere suo*: nam à mortali excusat, ac veniale reddit & levitas agentis, & parvitas mate-

764 *Tract. V. in VII. & X. precept. Decal. Cap. V.*
materiae, seu damni illati, uti apud omnes in con-
fesso est.

§. IV.

*Cum obligatione restituendi damna illata,
vel inde secuta proximo.*

165 **C**ertum apud omnes, & liquidum ex terminis
Neque de his, & restitutione ex injusta læsio-
ne proximi in bonis fortunæ aliquid speciale di-
cendum superest, præter omnia dicta tract. 4. ge-
neraliter *de restitutione in communi*: & speciali-
ter *de restitutione debita ex delicto formali, ratio-
ne injuste acceptionis à possessore mala fidei*. Atque
hactenus dicta equidem sufficerent quoad materi-
am directam septimi Præcepti, quatenus negati-
vum est: *Non furtum facies*; verum idem Præcep-
tum, ut initio prænotavi, implicitè & virtualiter
simul affirmativum est, præcipiens jus suum cui-
que restituendum, vel reddendum: & sic latissi-
mè patens, pro necessaria, & utilissima praxi tam
intra, quam extra Confessionale plenam sui expli-
cationem petit ex universa ferè materia de Jure &
Justitia. Cum igitur successus hactenus non val-
de displicuerit, hic tandem finiatur, & pro neces-
sario complemento, in nomine Domini mox
etiam sequatur Tractatus sextus,
& ultimus.

INDEX